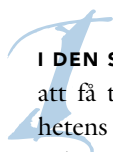

Samtal som berikar

I Pedagogiskt forum möts förskollärare och barnskötare från Brämaregården för att samtala kring pedagogiska frågor och reflektera kring sin verksamhet. De täta, strukturerade diskussionerna höjer kompetensen, sprider erfarenheter och stärker personalen i deras yrkesroll.

– Jag ser fram emot träffarna. Man får ofta nya infallsvinklar och fastnar inte bara i sitt eget tänkande, säger förskolläraren Signhild Karlsson.

I DEN STRESSIGA vardagen på en förskola kan det vara svårt att få tid för de viktiga diskussionerna om hur verksamhetens mål ska förverkligas. För att läroplanens ambitioner och nya forskningsresultat ska kunna omsättas i det praktiska arbetet behöver alla i personalen få möjlighet att reflektera över vilka arbetsmetoder som fungerar bäst utifrån de förutsättningar som finns. Saknas tid och mötesplatser för ett professionellt utbyte finns också risken att förskolorna blir isolerade ankdammar som jobbar på i invanda spår, menar Mariette Winberg, enhetschef för tre förskolor i Brämaregården i Lundby SDF.

– Det är viktigt att få olika perspektiv från personal som arbetar på olika ställen. På våra forumträffar lär man av varandra. Förskolepersonalen tar med sig idéer hem och omsätter dem i sitt arbete, säger hon.

Tidigare hade förskolorna i området gemensamma personalkonferenserna en gång i månaden, då alla typer av frågor skulle avhandlas. Men då kom de pedagogiska frågorna ofta i skymundan. Dessutom låg mötena på kvällstid när många kände sig slitna efter arbetsdagen.

Därför bestämde sig personalen i Brämaregården år 1999 för att pröva en ny modell, Pedagogiskt forum. Den innebär att mixade grupper av förskollärare och barnskötare från nio avdelningar träffas på schemalagd dagtid var tredje vecka. Varje diskussionsgrupp består av 10–15 pedagoger från olika förskolor. Då diskuteras enbart pedagogik, övriga arbetsmiljöfrågor får ventileras vid andra tillfällen.

Innehållet i mötena är planerat i förväg och områdeschefen Mariette Winberg fungerar som samtalsledare. Hennes roll är »att skjuta in frågor, vara lite provocerande ibland och kasta in en brandfackla«. Varje möte har ett särskilt tema, som exempelvis barns och föräldrars inflytande i förskolan. Som förberedelse för diskussionerna skickar Mariette Winberg ut tidningsartiklar och frågelappar till deltagarna. Frågorna kretsar kring pedagogernas vardagserfarenheter

från den egna verksamheten och deras personliga åsikter om pedagogisk praktik och teori. Samtalen utgår ofta från artiklar i tidningen Förskolan.

Ibland får grupperna uppgifter med sig tillbaka, till exempel att kartlägga barnens inflytande på den egna avdelningen eller att pröva någon ny arbetsmetod för att öka jämställdheten.

Innehållet i de pedagogiska träffarna har alltid koppling till förskolans läroplan Lpf 98, till de politiska målen för stadsdelen eller den »kundenkät« som görs årligen bland föräldrarna.

Just denna fredagsförmiddag står förskolans hälsofrämjande roll på dagordningen. Förskolläraren Catharina Duvgren har fått i uppdrag att referera från en föreläsning av barnläkaren Lars H Gustafsson som några av pedagogerna bevistat. Föreläsningen kretsade kring friskfaktorer i barns och ungdomars liv och lyfte fram både barns psykiska välmående och vikten av bra mat och fysisk rörelse.

Att barn sitter för mycket stilla framför datorn och äter för mycket fett och socker är något som förskolepersonalen är medvetna om. En engagerad diskussion bryter genast ut – om att läsk- och snacksförpackningarna i butiken blivit allt större. Om att föräldrar numera skjutsar barnen överallt, även korta sträckor. Så småningom glider samtalet över till barns behov av att bli sedda av vuxna.

– Vi på förskolan har en jätte viktig del i detta att se barnen, konstaterar Catharina Duvgren. Att barnet möts av en vuxen på morgonen som säger gomorrön ger välbefinnande, det är hälsofrämjande.

– Att man nämner barnet vid namn är också viktigt. Eller att vi ser och hälsar på barnet före vi hälsar på föräldern, det ger en viktig signal om barnets betydelse, inflikar en annan förskollärare.

Catharina lyfter fram fler tankegångar från föreläsningen som är intressanta ur ett pedagogiskt perspektiv. Lars H

Gustafsson formulerade själva kärnan i ett barnstärkande förhållningssätt så här: Det är viktigt att bli sedd för den man är. Den vuxne ska inte vara kritisk, för barn känner det, sade han. Om förskolläraren som möter barnet tänker: Vad har det här barnet på sig för kläder idag?, så går det in under huden på den lilla människan.

Samtidigt har barn en oerhörd förmåga att suga åt sig kärlek och bekräftelse. Även utsatta barn som haft en tuff uppväxt kan läka, vilket är det fantastiska och hoppfulla i förskolans arbete.

Här startar en diskussion om hur förskolans roll har förändrats, i takt med att nya familjemönstren vuxit fram. Idag yrkesarbetar ofta båda föräldrarna. Familjerna är också mer ensamma i sitt fostrande ansvar, eftersom det saknas ett stödjande nätverk av släktingar som fanns tillhands förr. Därför har förskolans vuxna fått en mycket betydelsefull uppgift. En uppgift långt utöver att byta blöjor, trösta och snyta näsor. Den handlar om att se barnet, att både vägleda det socialt och främja den personliga utvecklingen, så att barnet kan bygga upp en god självkänsla och fungera tillsammans med andra.

Mariette Winberg, som lyssnat på samtalen, summerar diskussionen och tar fasta på de konkreta förslagen på hälsofrämjande insatser. Hon vill få pedagogerna att utveckla sina tankar och erfarenheter.

– Hur kan vi vara ett komplement till hemmet, när det handlar om att se och bekräfta barnet? Att stimulera till rörelse?, frågar hon gruppen.

Stillasittande barn är inget problem på någon av förskolorna. På alla avdelningar är barnen utomhus och leker i stort sett dagligen. Den nära, trygga vuxenkontakten skapas genom att personalen gör saker tillsammans med barnen, man spelar spel, äter ihop och har olika aktiviteter som sånglekar och sagoläsning.

Pedagogerna försöker alltid tala *med* barnen – inte till

dem. Samma respektfulla bemötande ska gälla för barn som för vuxna.

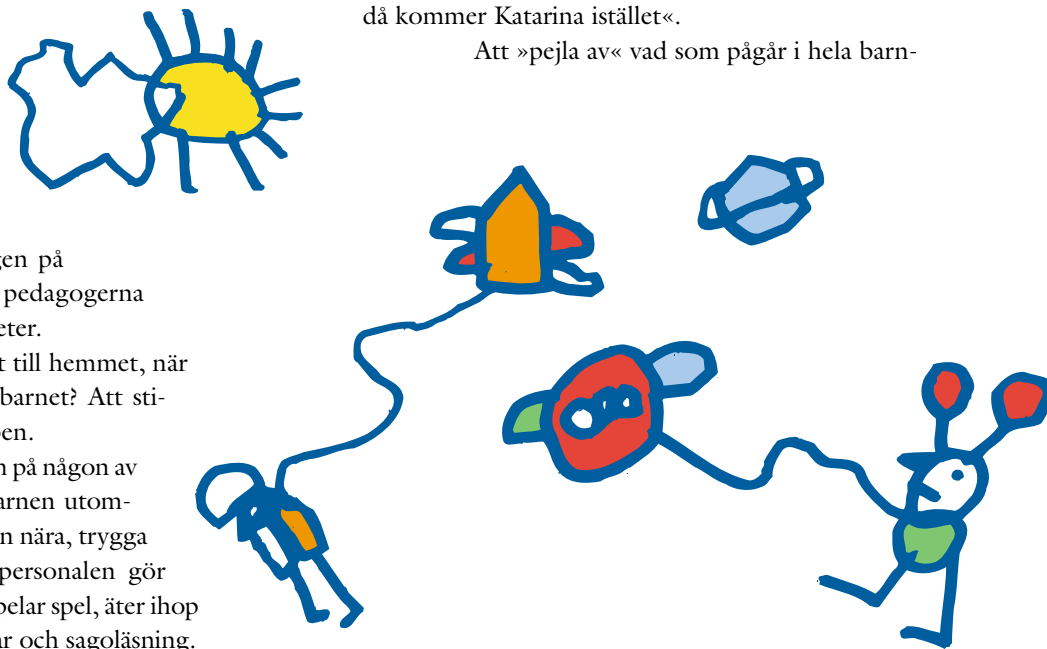
– Det är viktigt att prata färdigt med barnet, till exempel när det kommer ett annat barn och vill ha uppmärksamhet. Då måste vi markera att nu pratar jag med Kalle, så du får vänta, säger någon.

Ibland gör personalbrist det svårt att räkna till för alla, påpekar en av pedagogerna. Att sätta in vikarier är ingen perfekt lösning, eftersom vissa barn känner sig otrygga när förskolan har många vikarier under en period. De frågar direkt på morgonen: Vem är här idag? Vem ska vila med mig? Vem stänger idag? Barns behov av förutsägbarhet i sin tillvaro är egentligen inget konstigt, påpekar Mia Meriläinen från Lindholmen, och jämför med hur hon själv fungerar.

– Jag vill gärna veta när min man kommer hem.

Känslan av otrygghet kan minskas om personalen förbereder barnen för vad som väntar, föreslår Signhild Karlsson. Man kan berätta att »imorgon kommer inte Eva, då kommer Katarina istället«.

Att »pejla av« vad som pågår i hela barn-

gruppen och samtidigt fokusera på ett av barnen kan kännas som en omöjlig uppgift, konstaterar en av förskollärarna. Om man läser en bok tillsammans och blir avbruten fyra gången – hur lätt är det då för barnet att få helhetsgrepp om boken, frågar hon, retoriskt.

Men, invänder enhetschefen Mariette Winberg, kan vi inte organisera arbetet så att vi undviker detta? Även om det bara är två personal på plats kan man väl komma överens om att den ena får ägna sig helt åt en sak en stund?

Att få träffa personal från andra förskolor och samtala om pedagogiska frågor är givande, tycker förskollärarna Catharina Duvgren och Signhild Karlsson. Pedagogiskt forum i Brämaregården sprider kunskap och höjer kompetensen hos personalen.

Flera i gruppen instämmer i att det i grunden handlar om organisation. Medan en vuxen läser med barnen kan den andra serva praktiskt. Men här krävs också att personalen förmår sätta gränser för barnen. Att man kan säga: Nej, jag kan inte hjälpa er med detta nu, för jag läser.

– Åtta av tio gånger funkar det, säger Cajsa Berglind, barnskötare.

Mariette Winberg leder vidare till frågan hur förskolan kan ge barnen bekräftelse för vilka de är – inte bara för deras prestationer. Här har fler av förskolorna handfasta tips att dela med sig av. På en avdelning satte man upp bilder av barnen tillsammans med personliga berättelser om varje enskilt barn på väggen i tamburen. Vid olika tillfällen samlade man sedan

hela barngruppen och berättade om Emma eller Jonathan. Vad de tycker om att göra, var de bor, om deras familj etc.

På en annan av förskolorna fick både barn och personal säga positiva saker om varje barn i gruppen. Allt skrevs ner på papper och så läste man upp det högt på samlingen.

Men även barns prestationer är viktiga att uppmuntra, framhåller en av pedagogerna.

Förskolans uppdrag är ju att stimulera barnens utveckling på olika plan – språkligt, kognitivt, motoriskt och socialt.

– När ett barn hade lärt sig knyta skorna satte vi guldstjärnor i taket, eller hade fest. Barnet som lärt sig något nytt fick vara i centrum, berättar Signhild.

Förskollärarna Catharina Duvgren och Signhild Karlsson uppskattar samtalen i Pedagogiskt forum.

– Det är bra att få tänka till om sitt arbete och fundera över hur vi jobbar egentligen, säger Signhild.

En återkommande diskussion har varit hur personalen kan möta föräldrarna på ett bra sätt. Få dem att förstå vilka önskemål förskolepersonalen kan leva upp till. Tidigare, när arbetslösa eller föräldralediga inte kunde utnyttja barnens beviljade tre timmar i förskolan så flexibelt som idag, var många föräldrar missnöjda och ville få personalen att lätta

på reglerna. Men detta var inte en fråga som personalen hade makt att påverka, då det handlade om politiska beslut som också styrde tillsättningen av tjänster på avdelningarna. Att hitta en gemensam strategi för att kommunicera detta tydligt men samtidigt lyssna och visa förståelse för föräldrarnas situation, var då viktigt.

Ibland innehåller texterna som diskuteras på forumträffarna inga stora pedagogiska forskningsnyheter, utan ger snarare ytterligare en pusselbit i den totala kunskapsbilden. Men påpekar Signhild Karlsson, även sånt man vet kan vara viktigt att få bekräftat.

– Det stärker en att känna att man gör rätt saker.

Att få diskutera pedagogik är kanske särskilt viktigt på avdelningar med en mindre andel förskollärare, tror hon.

– Det är viktigt att vi alla unnar varandra att gå på de pedagogiska träffarna. Så att det inte suckas när någon måste iväg, för att det blir ont om folk. Detta är ju bra för alla.

På hennes avdelning rapporterar personalen alltid vidare till varandra vad som diskuterats på forumträffarna så att frågorna också kan dryftas gemensamt.

Hemuppgifterna – att till exempel intervjua barnen i en viss fråga eller testa nya arbetssätt – kan ibland bli svåra att hinna med, erkänner de båda.

– Vi väljer ofta att göra de uppgifter vi för tillfället har nytta av i vår barngrupp. Man hinner inte jobba med allt samtidigt, säger Catharina.

Enhetschefen Mariette Winberg tycker att Pedagogiskt forum givit henne betydligt större kunskap om hur personalen arbetar och tänker. Därigenom kan hon lättare överblicka vilka utvecklingsbehov som finns och ge pedagogerna rätt stöd och resurser.

Utbytet mellan förskolor innebär samtidigt att pedagogernas kompetens tas bättre tillvara och goda arbetsmetoder kan spridas. En förskola hade till exempel jobbat aktivt med att fördjupa föräldrasamarbetet och kommunicera bättre med hemmen. Både föräldragruppen och personalen fick formulera på papper vad de förväntar sig av varandra, för att sedan tillsammans diskutera vilka förväntningar som är realistiska och vad man kan enas om ska gälla, ömsesidigt. Överenskommelsen skrevs ner i ett »förväntansdokument«.

– Genom Pedagogiskt forum har arbetssättet spridits och används idag av alla förskolorna i området, säger Mariette Winberg.

Hon tycker också att träffarna gör det lättare att få förskolorna att arbeta åt samma håll och att bygga ett gemensamt förhållningssätt. Pedagoggrupperna har till exempel tagit fram ett gemensamt underlag för föräldrasamtal som ska kvalitetssäkra dessa samtal.

För att nya idéer och metoder ska kunna inlemmas i verksamheten krävs att hela arbetslaget är delaktigt och drar åt samma håll. Genom att alla på avdelningen deltar i de pedagogiska mötena på ett rullande treveckorsschema, så hålls frågorna i fokus under en längre, sammanhängande period. Samtidigt kan olika berikande infallsvinklar uppstå i de olika diskussionsgrupperna.

De flesta förskoleområden i Lundby har pedagogiska mötesplatser liknande Brämaregårdens forumträffar. Även här har både chefer och deltagande personal varit positiva.

– Jag tycker vi hittat en modell som inspirerar och håller ångan uppe hos personalen. Det märks också på närvaron – vi har aldrig behövt ställa in, säger Mariette Winberg. ●